

УДК: 336.225.673

Цап В.Д., к.е.н., доцент
кафедри фінанси, банківська справа, страхування,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
tzapvd@gmail.com

КОНТРОЛЬ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ЗА ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ

Анотація. Виконання планових показників, щодо наповнення бюджету всіх державних рівнів є пріоритетним і обов'язковим завданням перед контролюючими органами країни. Складовими наповнення бюджету є своєчасність сплати податків, повнота нарахувань податкових зобов'язань платниками податків в повному обсязі та контроль за ними через здійснення розрахунку податкового навантаження на обсяг постачання товарів, робіт, послуг. Розрахунок такого навантаження здійснюється, як в розрізі платників податків, так і в розрізі кожного виду податків з відслідковуванням динаміки змін сплати податкових зобов'язань.

Ключові слова. Податковий контроль, податкове навантаження, бюджет, податки, система оподаткування, контролюючі органи, податкові платежі, митні платежі, галузь економіки.

JEL code classification

Tsap V.D., PhD, ass. prof,
Tavriya state agrotechnological University,
tzapvd@gmail.com

CONTROL OF TAX LOAD ON TAXPAYERS BY SUPERVISORY AUTHORITY

Abstract. The fulfillment of the planned indicators for filling the budget of all state levels is a priority and a mandatory task for the controlling authorities of the country. The components of budget filling are the timeliness of paying taxes, the completeness of taxpayer's taxpayer's full tax assessments and control over them through the calculation of the tax burden on the volume of supplies of goods, works, and services. The calculation of such a load is carried out, both in the context of taxpayers, and in the context of each type of taxes, with the monitoring of the dynamics of changes in the payment of tax liabilities.

The control over the tax burden on one officially registered entity recently becomes more and more important. And if earlier this indicator was calculated by the controlling bodies and was out of the normative documents, at present, such oscillations are calculated officially and published by the same bodies in the Electronic cabinet in the section "Indicators of the SMCOR" (risk assessment monitoring system) in the section of the CEA VAT (electronic system administration of value added tax). The main indicator of which monitoring bodies are constantly monitoring is the tax burden and the dynamics of its changes in value added tax.

Recently, agricultural enterprises are increasingly receiving requests for the provision or confirmation of business operations. One of the reasons for such requests is a reduction in the tax burden on the company, taking into account the amount of taxes paid and the amount of income received. For a long time, agricultural enterprises were taxpayers with a special VAT regime, VAT was deductible from their VAT obligations, thereby weakening control over the formation of a tax credit.

Keywords (english). Tax control, tax burden, budget, taxes, tax system, regulatory bodies, tax payments, customs payments, industry.

Постановка проблеми. Дотримання податкового законодавства та своєчасність сплати податків для платників податків є пріоритетним в його діяльності. За отриманими результатами та в процесі діяльності платники сплачують обов'язкові платежі та збори, контроль

за адмініструванням податків покладено на контролюючі органи влади, а саме Державна фіскальна служба, яка в свою чергу застосовує різні методи контролю за платниками податків. Останнім часом одним із таких контролів, на офіційному рівні, є відстежувано податко-

вого навантаження на платника як в цілому так і по кожному виду податку. При цьому не враховуються такі основні моменти, як наприклад - сезонність виробництва для сільськогосподарського товаровиробника, цикл виробництва, формування партії обсягу реалізації, специфіка тієї чи іншої галузі. Динаміка змін податкового навантаження можлива як в сторону зростання так і в сторону зменшення, в залежності від ринкових показників: попиту, пропозиції, інфляційно-девальваційних процесів, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Податковий контроль за платниками податків з дотриманням податкового навантаження на отриманий дохід є одним із важливих досліджень, зміни в таких показниках, причини їх виникнення є наслідками змін до Податкового кодексу України, які вивчаються значною кількістю практиків та науковців, серед яких потрібно виділити дослідження Андрющенка В., Бойка А., Лупенка О.О. Тулуш Л.Д. Яцук О.І. К. Вікселя [K.Wicksell], А. Лаффера [A. Laffer], Е. Ліндаля [E. Lindahl].

В той час, проблематика податкового навантаження хоча і вивчається науковцями, відслідковуються спеціалістами контролюючих органів, дотримуються платники податків потребує додаткових вивчення та є актуального для кожної із сторін окремо.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати податкове навантаження на різні галузі економіки України, дослідити залежність впливу змін в часі діяльності підприємств на податкове зобов'язання в залежності від отриманого доходу з врахуванням специфіки платникам податків. З врахуванням практичних навиків запропонувати оптимальний метод здійснення контролю за податковим навантаженням на суб'єкта господарювання враховуючи його дохід та фактори які спричинили коливання в динаміці сплати обов'язкових платежів до різних рівнів бюджету.

Виклад основного матеріалу. Згідно з рейтингом Paying Taxes 2018 (щорічний спільний проект СБ і компанії PwC), загальне податкове навантаження в Україні становить 37,8%, в Європейському союзі (ЄС) – 40,5%, тоді як загальний світовий показник – 39,6%. Ставки податків різні: ПДВ від 20 % в Польщі до 27 % Угорщині, Україна – 20%; Податок на доходи фізичних осіб від

15% Угорщина до 55% - Австрія, Україна – 18%; Податок на прибуток від 19 % Чехія до 25% Австрія, Україна – 18%.[1]

Недосконалість механізму адміністрування податків, попри усі нововведення та реформаторські заходи, призводить до збільшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання, громадян і суспільство в цілому. Високий рівень податкового навантаження зменшує економічну активність, сприяє переміщенню капіталу за кордон, сповільнює темпи росту валового внутрішнього продукту. За низького рівня податкового навантаження бюджети усіх рівнів недоотримують кошти та не можуть фінансувати програми економічного і соціального розвитку [2].

Дослідженням податкового навантаження займаються багато науковців, практиків а також державні службовці, спеціалісти різних рівнів державної фіскальної служби та Міністерства фінансів України. Вчений К. Віксель у свою чергу наполягає на раціональному розподілі фіскального тягаря між окремими платниками, дотриманні еквівалентності між сумою сплачених податків та отриманими від держави послугами й благами. Податки, за його твердженням, не повинні порушувати добробут окремих соціальних груп; якщо за рахунок державних послуг добробут окремих верств населення не підвищується, то вони мають бути звільнені від податків. [3].

За офіційними даними Державної фіскальної служби станом на 01 вересня 2018 року до зведеного бюджету України, надійшло податків і зборів, контроль за справляннями яких покладено на органи Державної фіскальної служби - 640,8 млрд. грн в тому числі за рахунок податкових платежів – 409,5 млрд. грн або 63,9% із них 265,5 млрд. грн (64,8%) до державного бюджету та за рахунок митних платежів – 231,4 млрд. грн – 36,1% із них до державного бюджету – 228,5 млрд. грн або 98,7%. Платниками податків та зборів таких областей як Дніпропетровська – 24,7 млрд. грн, Одеська – 22,8 млрд. грн, Харківська 20,7 млрд. грн, м. Київ – 65,9 млрд. грн сплачено до державного бюджету України не враховуючи великих платників податків які обліковуються органами державної фіскальної служби окремо і сплати за вісім місяців – 200,4 млрд. грн. або 40,6 % всіх надходжень до державного бюджету враховуючи таможні операції [5]. На

рис. 1 та рис. 2 відображено структуру доходів до державного та місцевого бюджету в розрізі

податків та зборів контроль за якими покладено на органи державної фіскальної служби.

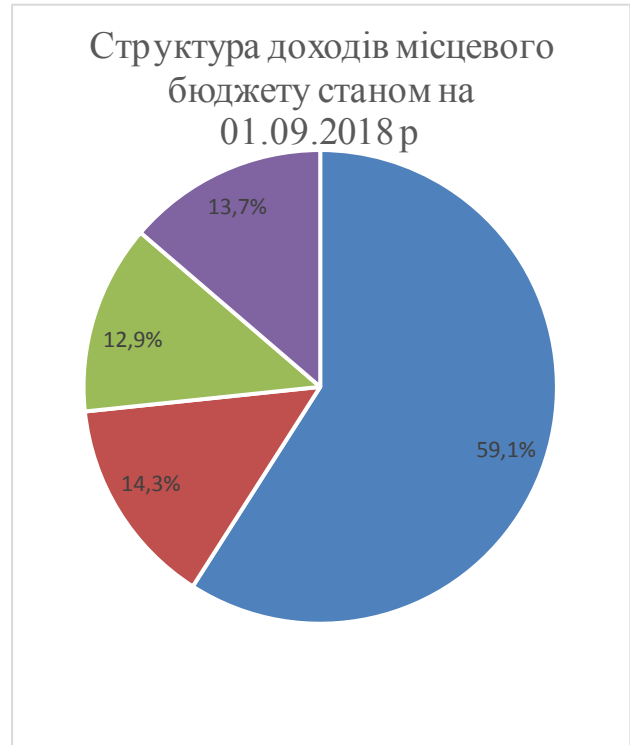
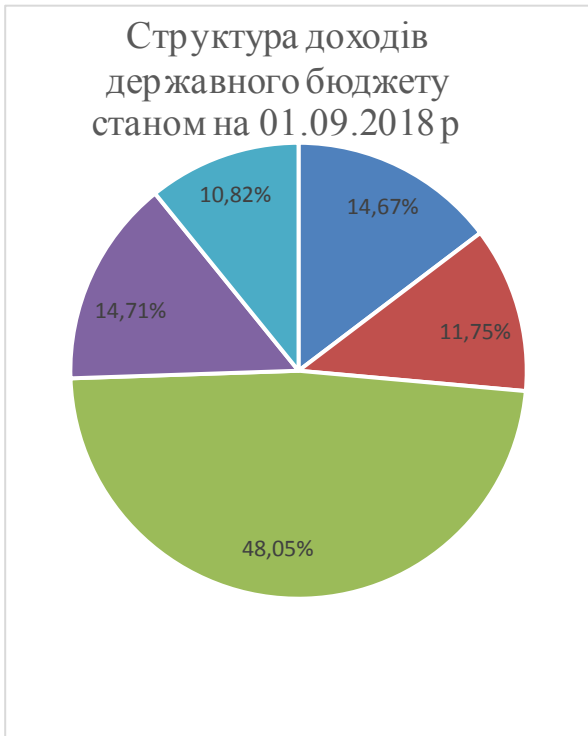

Рис. 1. Структура доходів державного бюджету за 9 місяців 2018 р

Рис. 2. Структура доходів місцевого бюджету станом за 8 місяців 2018 року

Податок на прибуток – 72,5 млрд. грн – 14,67 %
 ПДФО – 58,1 млрд. грн – 11,75 %
 Інші податки – 53,5 млрд. грн – 10,82%.
 Акцизний податок - 72,7 млрд. грн – 14,71%
 ПДВ – 237,4 млрд. грн – 48,05 %;

Податок на майно - 21 млрд. грн- 14,3%
 ПДФО – 86,7 млрд. грн – 59,1%
 Інші податки та збори – 20,1 млрд. грн – 13,7%
 Єдиний податок – 19 млрд. грн – 12,9%

Надходження доходів Державного бюджету України за вісім місяців 2018 року становлять 494,1 млрд. грн:

- за рахунок податку на прибуток 72,5 млн. грн або 14,7 % від загальних надходжень;

- податок на доходи фізичних осіб – 58,1 млрд. грн або 11,8% загальних надходжень в той час до державного бюджету даного податку поступає 15% від надходжень при сплаті ПДФО, а інші 60 до районного або бюджету об'єднаних громад та 25 % до бюджету обласного значення;

- інші податки (плата за користування надрами, екологічний податок) 53,5 млрд. грн – 10,8 %;

- акцизний податок – 72,7 млрд. грн або 14,7 % в тому числі надходження акцизного податку з вироблених в Україні товарів (продукції) – 42,4 млрд. грн або 8,6 % та акцизний податок з ввезених на митну територію Украї-

ни підакцизних товарів (продукції) – 30,3 млрд. грн, у відсотках становить 6,1%.

- податок на додану вартість – 237,4 млрд. грн, що відсотках становить 48,1 %, в тому числі за рахунок податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг), з урахуванням бюджетну відшкодування – 55,4 млрд. грн або 11,2 % та податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів – 182,0 млрд. грн – 36,8%.

Акцизний податок з податком на додану вартість становлять 62,8% надходжень до державного бюджету України більше половини всіх надходжень в той час акцизний податок залишається в повному обсязі в бюджеті, а податок на додану вартість надходження якого ставить в тричі більше 182, 0 млрд. грн при експорті товарів від податку на додану вартість який надійшов до бюджету від звичайної діяльності на території України – 55,4 млрд.

грн. Згідно норм Податкового кодексу суми податку на додану вартість сплачені при розмитненні товару можуть бути відшкодовані особі що його сплатила, та яка в подальшому здійснює реалізацію таких товарів на території України та є платником ПДВ.

Надходження до місцевого бюджету за вісім місяців 2018 року склали – 146,7 млрд. грн або 22,9 % зведеного бюджету України:

- основним податком який наповнює місцевий бюджет є податок на доходи фізичних осіб утриманий з доходів (прибутку) фізичних осіб та фізичних осіб підприємців, який становить – 87,7 млрд. грн або 59,1 % всього місцевого бюджету, при цьому такий дохід утворений із 60% всіх утримань ПДФО;

- податок на майно який сплачений від нерухомого майна відмінного земельної ділянки становить 21, 0 млрд. грн або 14,3% від загального місцевого бюджету;

- інші податки та збори – 20,1 млрд. грн або 13,7%

- не менш важливим є єдиний податок сплачений особи які обрали спрощену систему оподаткування, обліку та звітності становить 19,0 млрд. грн або 12,9 %, розмір якого

збільшиться у двічі по результатам за 11 місяців, так як основна сума, яка сплатять платники 4 групи єдиного податку 50% від загальної нарахованої суми зарік припадає на третій квартал та сплачується 50 днів по його закінченню, тобто кінцевий термін сплати 19 листопада.

При формуванні податкової політики, уповноважені на це державні органи здатні за допомогою зміни форми оподаткування, податкових ставок, податкових пільг створювати сприятливі умови для розвитку стратегічних галузей економіки, стимулювати чи стримувати зовнішньоекономічну активність господарських суб'єктів, впливати на рівень грошових надходжень до бюджету через механізм здійснення податкового контролю за платниками податків[6].

Кожна галузь економіки України сплачує податки до бюджетів різних рівнів, тим самим забезпечує функціонування самої країни. В залежності від отриманих доходів підприємства та організації сплачують податки та збори, в таблиці 1 наведено структуру податкових надходжень до державного бюджету України за 8 місяців 2018 року.

Таблиця 1.

Структура податкових надходжень до державного бюджету України в розрізі видів економічної діяльності станом на 01.09.2018 року

Назва видів економічної діяльності за класифікатором КВЕД	Надійшло платежів	
	млн. грн	у %
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	12 687,8	2,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	52 558,8	10,6
Переробна промисловість	25 403,5	5,1
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	20 973,0	4,2
Будівництво	8 269,6	1,7
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	22 740,6	4,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	19 731,9	4,0
Інформація та телекомунікації	11 349,6	2,3
Фінансова та страхова діяльність	10 682,7	2,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	34 970,6	7,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	10 252,0	2,1
Інші види діяльності	35 947,1	7,3
За митними платежами	228 529,8	46,3
Всього	494 097,0	100,0

Аналіз структури податкових надходжень до державного бюджету свідчить, що наповнення відбувається на 53,7 % за рахунок підприємства та організацій які здійснюють та оподатковують діяльність на території України та на 46,3 % - від операцій здійснених при митному оформленні. Найбільш дохідними галуззями які сплачують левову частку податків за проаналізований період є добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 10,6%, професійна та наукова діяльність 7,1%, переробна промисловість – 5,1%, оптова та роздрібна торгівля – 4,6% та аграрна галузь – 2,6%.

Низький показник сплати податків та зборів сільськогосподарськими підприємствами до державного бюджету пояснюється тим 90% аграрних підприємств є платниками єдиного податку четвертої групи, який 100 % сплачується до місцевого бюджету та 50% такого податку сплачується в третьому кварталі який не враховується за проаналізований період, а також інші податки (податок на доходи фізичних осіб із заробітної плати та орендної плати за земельні та майнові паї -85%, податок на майно відмінне від земельної ділянки, податок на земельні власні ділянки та які знаходяться в користуванні, та інші) сплачуються такими підприємствами до місцевого бюджету.

Контроль за податковим навантаженням на одного офіційно зареєстрованого суб'єкта господарювання останнім часом набуває все більшого значення. І якщо раніше такий показник розраховувався контролюючими органами і знаходився поза нормативними документами, то на сьогоднішній день такий показник розраховується офіційно і оприлюднюється тими ж органами в Електронному кабінеті в підрозділі «Показники СМКОР» (система моніторингу оцінки ризиків) в розділі СЕА ПДВ (система електронного адміністрування податку на додану вартість) у вигляді показника «D» - розрахункова величина, яка дорівнює:

$$D = S/T$$

де, S - загальна сума сплачених за останні 12 календарних місяців, що передують місяцю, в якому складено податкову накладну / розрахунок коригування, сум єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків і зборів (крім суми податку на додану вартість, сплаченої під час ввезення товарів на митну територію України)

платником податку та його відокремленими підрозділами;

T - загальна сума постачання товарів/послуг на митній території України, що оподатковуються за ставками 0, 20 і 7 відсотків, зазначеними платником податку в податкових накладних / розрахунках коригування, зареєстрованих у Реєстрі за останні 12 календарних місяців, що передують місяцю, в якому складено податкову накладну / розрахунок коригування.

Хоча даний показник розраховується з метою запобігання блокування податкових накладних в СЕА ПДВ, розмір якого повинний бути не менше $D > 0,03$, тобто 3 % до сум отриманого доходу без ПДВ задекларованого в декларації з ПДВ, також служить для контролю з боку контролюючих органів за платником податків повноти сплати нарахованих зобов'язань та їх динаміку.

Останнім часом сільськогосподарські підприємства все більше отримують запитів на надання чи підтвердження господарських операцій. Однією із підставою таких запитів є зменшення податкового навантаження на підприємство враховуючи суми сплачених податків та суми отриманих доходів. Довгим часом сільськогосподарські підприємства були платниками спеціального режиму оподаткування з ПДВ, суми нарахованих зобов'язань з ПДВ залишали в своєму розпорядженні, тим самим послабили контроль за формуванням податкового кредиту. Останні два роки 2016-2017 рр. для аграрного виробника були досить прибутковими, тим самим призвели до середнього навантаження на аграрний бізнес 12 % а в фермерських господарствах до 25 % в той час, як такий середній показник по Україні сягає до 3%. Поточний рік є менш дохідним, а значить податкове навантаження бути набагато меншим. Проблематичним також ще є те, що сільське виробництво має сезонний характер виробництва, що призводить до нерівномірної сплати податків на протязі року.

Основним показником за яким контролюючі органи здійснюють постійний моніторинг є податкове навантаження (показник D) та динаміка його змін з податку на додану вартість. В таблиці 2 на прикладі одного із сільськогосподарських підприємств Запорізької області наведемо розрахунок та динаміку податкового навантаження з ПДВ, підприємство є платни-

ком єдиного податку четвертої групи та подає звітність, сплачує податок на додану вартість поквартально. Сплата зобов'язань з податку на додану вартість поквартально дає можливість підприємству більш рівномірно сплачу-

вати однаковими сумами такі зобов'язання, при цьому уникає коливань тим самим заощадує оборотні кошти не перераховуючи їх при реалізації на рахунок поповнення ліміту при реєстрації податкових накладних.

Таблиця 2

Динаміка податкова навантаження зі сплати ПДВ в розрахунку на загальну суму постачання товарів/послуг сільськогосподарського підприємства Запорізької області.

Податковий період	Обсяг постачання (без ПДВ) колонка А декларації рядок 1.1.	Сума ПДВ що підлягає сплаті до бюджету рядок 18 декларації	Податкове, % навантаження	
			поточне	відхилення до минулого періоду
3 квартал 2017 р	19 315 377	1 456 343	7,5	3,2
<i>з урах. коригув.</i>	17 898 500		8,1	3,8
4 квартал 2017 р	17 779 375	2 048 290	11,5	4,0
<i>з урах. коригув.</i>	14 727 063		13,9	5,8
1 квартал 2018 р	9 873 548	344 123	3,5	-8,0
<i>з урах. коригув.</i>	9 873 548		3,5	-10,4
2 квартал 2018 р	15 037 195	424 709	2,8	-0,7
<i>з урах. коригув.</i>	11 790 270		3,6	0,1
3 квартал 2018 р	16 408 340	477 226	2,9	0,1
<i>з урах. коригув.</i>	15 844 200		3,0	-0,6

Дані таблиці свідчать про коливання податкового навантаження на платника з податку на додану вартість до обсягів постачання від 2,8 % до 11,5%, в той час зберігається позитивна тенденція перевищення податкових зобов'язань над податковим кредитом. Такі коливання пояснюються сезонністю вирощування сільськогосподарських культур, нерівномірністю отримання доходів на протязі звітного року, дохідна частина від 7,5 до 11,5 % податкове навантаження в третьому – четвертому кварталі, а витратна весняний період від 2,8 – 2,9%. Завдяки переходу платника податку на додану вартість з місячного на квартальний період звітності дає змогу відслідковувати податкове навантаження. Також потрібно звернути уваги що складені на протязі звітного періоду розрахунки коригування податкових накладних, суми яких враховані в рядку 14 декларації з ПДВ «Коригування податкового кредиту» не враховуються при розрахунку податкового навантаження. Тобто розрахунок податкового навантаження та динаміка не є достовірними, так як розрахунок коригування складається на суми

постачання врахованих в рядку 1.1 декларації з ПДВ і тільки коригуються із за ціни, кількості, повернення товарів, авансу, тощо.

Співставлення податкового навантаження до попереднього періоду з врахуванням обсягу постачання без врахування коригуючих даних є недостатньо вірним так як не враховано динаміку обсягів виробництва, збільшення потребує додаткових вкладень, а значить формується податковий кредит за рахунок них та також за рахунок залучення кредитних, позичкових, лізингових ресурсів.

В той час при стабільному виробництві можливе регулювання податкового навантаження за рахунок податкового кредиту сформованому в одному періоду, та враховувано на зменшення податкових зобов'язань в майбутніх періодах. Такі дії дають можливість уникнути додаткової уваги з сторони контролюючих органів а в деяких випадках навіть уникнути планових та позапланових перевірок.

Висновки: Податкове навантаження на платника податків на отриманий дохід в Україні в середньому становить до 3%, тим

самим платник виконує одну із важливих критерій з податку на додану вартість для запобігання блокуванню податкових накладних в системі електронного адміністрування податку на додану вартість. В той час як податкове навантаження на аграрні підприємства становить від 12 %, причиною є не прибутковість галузі, а специфіка виробництва, та відсутність в фінансових службах таких підприємств достовірного обліку витратної

частини із-за відсутності сплати податку на прибуток. Відслідковування динаміки та зріст податкового навантаження на агро-варовиробника є недоцільним так виробництво сільськогосподарською продукції є сезонним, а процес виробництва в часі довготривалим. При цьому витрати формуються на протязі всього процесу вирощування до одного календарного року а дохід – на протязі одного календарного періоду місяця.

Список літератури:

1. Business Law. Навчальний портал. Електронний ресурс: <https://www.businesslaw.org.ua/podatky-v-ukraini/>
2. Романюта Е. Моніторинг рівня податкового навантаження в Україні та країнах ЄС. Світ фінансів 2(51)/2017. Електронний ресурс: <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/viewFile/1003/101>.
3. Wicksell K.A. New principle of just taxation: Classic in the theory of public finance [Text] / ed. By R.A. Musgrave & A.T. Peacock. – N.-Y.: St. Martin's Press, 1967. – P. 72.
4. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Електронний ресурс: <http://sfs.gov.ua/>
5. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/> [Дата доступу 22.05.2018]
6. Косторной С.В. / Податкова система/ Косторной С.В. Яцух О.О. Цап В.Д. Захарова Н.Ю., Демченко І.В., Аблязава Е.В. Дмитров М.І., Сенік В.М.; за редакцією С.В. Косторного. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 196с.
7. Митний кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/> [Дата доступу 22.05.2018]
8. Ткачик Л.П. Оцінка рівня податкового навантаження в Україні Електронний ресурс. Режим доступу <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015-48/pdf>
9. Бойко А.А. Податкове навантаження як критерій ефективності податкової політики// А.А. Бойко //Збірник студентських наукових праць. - Одеса. -2013. - №2 – С.334-341.
10. Червнівська О.С. Аналіз податкових навантажень в Україні та шляхи його оптимізації// О.С. Червнівська, О.В. Коваль// Науковий вісник НЛТУ України. – 2014.- Вип. 24.6 – с. 307-313
11. Main national accounts tax aggregates [Electronic resource]. – Access mode: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/GOV_10A_TAXAG.

Reference:

1. Business Law. Navchalnyi portal. [Online]. Retrieved from: <https://www.businesslaw.org.ua/podatky-v-ukraini/>
2. Romaniuta, E. (2017) Monitorynh rivnia podatkovoho navantazhennia v Ukraini ta krainakh YeS. Svit finansiv 2(51). [Online]. Retrieved from: <http://sf.tneu.edu.ua/index.php/sf/article/viewFile/1003/101>.
3. Wicksell, K.A. New principle of just taxation: Classic in the theory of public finance [Text] / ed. By R.A. Musgrave & A.T. Peacock. N.-Y.: St. Martins Press, P. 72.
4. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy. [Online]. Retrieved from: <http://sfs.gov.ua/>
5. Podatkovyi Kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI Elektronnyi resurs: <http://zakon3.rada.gov.ua/> [Data dostupu 22.05.2018]
6. Kostornoi, S.V. (2018) Podatkova systema/ Kostornoi S.V. Yatsukh O.O. Tsap V.D. Zakharova N.Iu., Demchenko I.V., Abliazava E.V. Dmytrov M.I., Senik V.M.; za redaktsiieiu S.V. Kostornoho. Melitopol: Vydavnychi budynok MMD, 2018. – 196 p.
7. Mytnyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Online]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/> [Data dostupu 22.05.2018]
8. Tkachyk, L.P. Otsinka rivnia podatkovoho navantazhennia v Ukraini [Online]. Retrieved from: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015-48/pdf>
9. Boiko, A.A. (2013) Podatkove navantazhennia yak kryterii efektyvnosti podatkovoi polityky. Zbirnyk studentskykh naukovykh prats, Odesa, №2, p. 334-341.
10. O.S. Chervnivska, O.V. Koval (2014) Analiz podatkovykh navantazhen v Ukraini ta shliakhy yoho optymizatsii. Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, Vyp. 24.6, p. 307-313
11. Main national accounts tax aggregates [Online]. Retrieved from: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/GOV_10A_TAXAG.

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ

УДК: 51-77: 336.64[63]

Назарова О.П., к.т.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
nazarova777o@gmail.com

МОДЕЛИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОНКУРЕНЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРАРНОЙ СФЕРЫ

Анотація. У статті обґрунтовується актуальність застосування методики оцінки інтенсивності конкуренції, що дає можливість використання ресурсів регіонів, регулювання продаж товарів на ринку, прийняття об'єктивного рішення для регіонів. Вирішення цього завдання та застосовувані методи для його розв'язку дозволяють оцінити конкурентні позиції підприємств на ринку товарів і послуг, визначити стратегію ринку, побудувати моделі управління та оцінити діяльність підприємств.

Ключові слова: конкуренція, інтенсивність, оцінка, доля, ємність ринку, регіон, ступень конкуренції, стратегія.

JEL code classification: O18 M19 H79

Nazarova Olga, PhD, ass. prof.
nazarova777o@gmail.com

SYSTEM MODELING - COMPETITION OF AGRARIAN SPHERE ENTERPRISES

Abstract. The article discusses the method of calculating the intensity of competition for the steppe zone of Ukraine in the agricultural sector. This makes it possible to use the resources of the regions, to regulate sales in a competitive environment. The procedure for studying the capacity and competitive environment of the consumer goods market, as well as its methods can be applied in experimental studies in order to assess the attractiveness of the market and the competitive positions of enterprises. Assessment of the intensity of competition in the analysis of the market is of great importance, since it allows you to determine the possibilities of market promotion, forms a strategy for product promotion, and preliminarily assess the results of activities. Information on the distribution of market shares among enterprises allows you to analyze the competitive structure of the market, which is one of the objectives of the study. Competition is one of the main factors of the external environment of commercial organizations and their regional divisions, determining the market strategy, the decision to enter the region, the choice of management model and an objective assessment of the performance of the divisions.

Keywords: competition, intensity, assessment, share, market capacity, region, degree of competition, strategy, strategic development, integrated city development program.

Постановка проблеми. Конкуренція — это нормальное состояние рынка. Её интенсивность с каждым годом растёт. Многие западные компании организуют свое производство в странах, где стоимость ресурсов невысокая, рассчитывая при этом на экспорт продукции по заниженной цене. Кроме того, возможности продажи продукции по Интернету дает возможность выхода на рынок новых конкурентов. При

этом повсеместно конкуренция значительно увеличивается для всех рынков и любой продукции.

Одним из основных факторов, определяющих средства и методы ведения конкурентной борьбы, является уровень активности конкурентной среды. Особенности конкурентной среды для каждого рынка определяются типом